

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๒๖

ปรับใจให้สัมผัสนิยาม

โทษก็เห็นอยู่ในใจ ทุกข์ที่เกิดจากโทษก็เห็นอยู่ในใจ ธรรมที่เป็นเครื่องมือสอดส่องมองดูทั้งโทษทั้งทุกข์ โทษหมายถึงความผิด ทุกข์หมายถึงผลที่เกิดขึ้นจากความผิด ท่านก็สอนไว้โดยถูกต้อง ก็อยู่ในจิตแห่งเดียวกัน อุบายวิธีแก้โทษเพื่อดับทุกข์อันเป็นผลของโทษ ท่านสอนไว้โดยถูกต้องละเอียดลออมากให้นักปฏิบัติเรา สอนตั้งแต่ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นหลักใหญ่กว่าอย่างอื่น ๆ ศีลก็ต่างองค์ต่างรักษาอยู่แล้ว คือส่วนหยาบ โทษส่วนหยาบที่แสดงออกมาทางกาย ทางวาจา มีใจเป็นตัวการสำคัญ เราก็ดูรักษาอยู่แล้ว เพราะสิ่งเหล่านี้รักษาได้ง่ายกว่าธรรมประเภทอื่น ๆ

สมาธิ ปัญญา ตามขั้นตามภูมิ ท่านสอนไว้แล้วโดยละเอียดลออไม่มีแสงสงสัย ธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องมืออันเหมาะสมสำหรับที่จะสอดส่องมองดูและแก้ไข ถอดถอนสิ่งที่เป็นโทษภายในใจของเราผู้ปฏิบัติ แต่เหตุใดจึงมีตั้งแต่โทษ ภายในจิตใจก็เป็นตัวโทษอยู่แล้ว แสดงออกปฏิกิริยาออกมาทุกอาการล้วนแล้วแต่โทษ ส่วนธรรมไม่ค่อยปรากฏหรือไม่ปรากฏ นี่เป็นสิ่งที่น่าคิดอยู่มาก ธรรมก็ประกาศกังวานมานาน ครูอาจารย์ทั้งหลายที่แนะนำสั่งสอนโดยถูกต้องแม่นยำ ท่านก็สอนมาอยู่เรื่อย ๆ ผู้รับการศึกษารอบรรณจากท่านก็รับเรื่อยมา แต่ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมฝึกฝนทรมาณตน จากครูจากอาจารย์นั้นไม่ค่อยปรากฏ มีแต่สิ่งที่จะแก้ไขถอนจะทำลายมันนั้นแลเจริญงอกงามขึ้นภายในจิตใจ มากกว่าธรรมจะเจริญภายในใจ นี่จึงเป็นเรื่องที่หนักอยู่ มากสำหรับผู้ให้การแนะนำสั่งสอน

ยิ่งมาสับสนกันมาก ๆ ไม่ทราบมาจากแห่งหนตำบลใด และไม่ทราบว่าได้รับการอบรมอย่างไรหรือไม่ มาคละเคล้ากันแล้วเลยกลายเป็นทะเลมูตรทะเลคูธไปตาม ๆ กันหมด เก้ง ๆ ก้าง ๆ เด้น ๆ ดำน ๆ หนักใจจะตายทั้งผู้ก่อนทั้งครูอาจารย์ มันได้เรื่องได้ราวอะไร นี่ยิ่งนับวันมากขึ้นทุกที มากเพื่อความดีงามก็พอทำเนา ใ้มากเพื่อความเหลวไหลเหลวแหลกนี้ซิ จะทำให้แหลกไปตาม ๆ กันหมด ควรคิดควรคำนึงให้มากนักปฏิบัติ อย่าเห็นแก่ความสุขความสบายซึ่งเป็นเรื่องของกิเลสผลิตขึ้นมาหลอกหลวงเป็นประจำเท่านั้น จะไม่มองเห็นทางออกเลย

ถ้ายังมีความอาลัยเสียดายอยู่กับความสุขอันเป็นนิสัยของกิเลสฝังใจอยู่แล้ว จะไม่มีทางออก ธรรมจะประกาศกังวานอยู่ทั่วแดนโลกธาตุก็ประกาศแต่ธรรม แต่ไม่เกิดประโยชน์กับผู้ไม่สนใจ ผู้รักใคร่ต่อกิเลสอันเป็นกองเพลิงทั้งหลาย จะคลุกเคล้ากันอยู่

อย่างนั้นตลอดไป หาดันทาปลายไม่ได้ถ้าไม่มีการชำระสะสาง ไม่มีความอดความทน ความอดสำหรับพยายาม นี่จึงเป็นที่หนักใจอยู่มาก

เคยสอนหมู่เพื่อนก็สอนมาอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ทั้งด้านปฏิบัติหนักเบา มากน้อยเพียงไรก็ได้นำมาสอน อะไรในโลกอันนี้จะเป็นเรื่องยุ่งเรื่องยาก เรื่องเหนียวแน่น มั่นคงยิ่งกว่ากิเลส ที่ฝังอยู่ภายในจิตใจของสัตว์โลกและของเรานี้ไม่มีเลย เมื่อเป็นเช่นนั้นการแก้ไข การถอดถอน การต่อสู้กัน จึงต้องเป็นเรื่องหนักไมใช่น้อย ถ้าเราจะเอาแบบกิเลสมาใช้กับกิเลส ก็เป็นการเพิ่มพูนหรือบวกกิเลสให้มีจำนวนมากและมีกำลังมากขึ้น ทุกข์ก็เพิ่มขึ้นตาม ๆ กันกับกำลังแห่งกิเลสมีจำนวนมาก เราหวังผลประโยชน์อะไรถ้าไม่เพิ่มพูนทางด้านธรรมะขึ้น วิธีระก็จะต้องเพิ่ม คือความเพียร อุบายวิธีการต่าง ๆ ต้องพลิกแพลงเปลี่ยนแปลง สังเกตเหตุสังเกตผล สังเกตการลบการบวกของตนเอง ในการประพฤติปฏิบัติพากเพียร สักแต่จะทำเฉย ๆ จะไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย

สติเป็นของสำคัญเคยพูดเสมอ อยู่ที่ไหน อิริยาบถใด ให้เป็นเหมือนกันกับเข้าต่อสู้สงครามอยู่ตลอดเวลา ทุกข์ก็ยอมทุกข์กับการต่อสู้ อายายอมทุกข์เพราะความแพ้ เพราะความพอใจ ความคล้อยตามสิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่าอยู่แล้ว

ทำไมอริยสังขมีเต็มอยู่ทั้งร่างกายและจิตใจไม่มีอะไรบกพร่องเลย ทำไมจึงไม่เห็น นี่ชี้นำแปลกใจอยู่มาก เอาจิตส่งไปไหน เอาสติปัญญาส่งไปไหน จิต สติ ปัญญา เป็นสิ่งที่ควรรู้ควรเห็นสิ่งที่มีอยู่ในภายในใจของเราโดยแท้ ทำไมจึงไม่รู้ไม่เห็น ส่งไปไหน ส่ายไปไหน สัจธรรมมีอยู่ในภายในใจนี้แท้ ๆ ทุกข์ที่แสดงเปลวขึ้นมาภายในใจ ก็มีเชื้อของมันส่งเสริมคือสมุทัย ความคิดความปรุงด้วยความอยากในแง่ต่าง ๆ ไม่มีประมาณนั้นคิดอยู่ตลอดเวลา ปรุงตลอดเวลา สำคัญมันหมายอยู่ตลอด มีอะไรเข้าไปขัดไปขวาง มีอะไรเข้าไปทดสอบเข้าไปพิจารณา เป็นเครื่องคัดค้านต้านทานกันบ้าง ถ้ามีก็ควรจะรู้ เพราะสิ่งเหล่านี้เกิดจากจิตแท้ ๆ สติปัญญาก็ผลิตขึ้นได้ในจิต อยู่ด้วยกัน ถ้าไม่ปล่อยเรื่องสติปัญญาให้เหลวแหลกแหวกแนวไปเสียเท่านั้น

มีแต่เรื่องของทุกข์ของสมุทัยทำหน้าที่เต็มหัวใจอยู่ตลอดเวลา แม้ขณะที่สำคัญว่ากำลังทำความพากเพียรอยู่ ถ้าไม่เป็นการทวนท้วงนี่อย่างใดต้องรู้ต้องเห็น เพราะสังขธรรมนี้สด ๆ ร้อน ๆ อยู่แท้ ๆ เป็นปัจจุบันอยู่ตลอดเวลาภายในภายในใจของเรา ไม่เป็นสิ่งที่ต้องคว่ำหาโน้นคว่ำหานี้ คว่ำไปตามเวลาลำเวลาตามฤดูกาล ตามสถานที่นั้นที่นี้ ตามอิริยาบถนั้นนี่ มันมีอยู่กับกายกับใจนี้ตลอดเวลาโดยไม่เลือกเวลากาลสถานที่เวลาลำเวลาใด ๆ เลย เป็นของมีอยู่เป็นปัจจุบันธรรม หรือว่ากิเลสก็เป็นปัจจุบันของมันอยู่นั้น ธรรมก็เป็นปัจจุบันธรรม หยิบยกขึ้นมาพิจารณาเมื่อไรก็รู้ก็เห็นกัน แต่ทำไมจึงไม่รู้ไม่เห็น

เราหวังอะไรเรื่องความเกิดความทุกข์ความทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ เราเคยประสบพบเห็นมาด้วยกันแล้ว เป็นที่สงสัยที่ตรงไหน แล้วเรื่องความเกิดแก่เจ็บตายนี่ก็เอาตัวของเรานี้เป็นสักขีพยานยืนยันกัน ตั้งแต่อดีตมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันและอนาคตหาประมาณไม่ได้ จะเป็นใครถ้าไม่ใช่เป็นเรื่องของจิตตัวหลับตาไม่มีสติปัญญา รักษาตนนี้เลย กลิ้งไปเหมือนลูกฟุตบอลเท่านั้นไม่มีอะไรมาเป็นวิญญูะ ผู้พิจารณาต้องพิจารณาตรงนี้ เราสงสัยอะไรเรื่องโลกสงสารอันนี้ มีอะไรที่เป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์ นำแปลกประหลาด น่าติดอกติดใจอ้อยอิ่ง ใ้ห้ยึดให้ถือให้คล้อยตามตลอดเวลาไม่มีเวลาจิตว่างเลย นอกจากเป็นเครื่องล่อของกิเลสโดยถ่ายเดียวเท่านั้น เราสงสัยอะไร

ท่านผู้วิเศษไม่ใช่ท่านผู้นอนจมอยู่ในกองทุกข์นี้ ผู้สลัดปัดทิ้งซึ่งสิ่งทั้งหลายเหล่านี้แล้วได้หลุดพ้นไป จึงให้นามว่าเป็นผู้วิเศษขึ้นมา และเป็นผู้วิเศษขึ้นมาได้ ดังพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นมาองค์ไหนก็วิเศษของคตินั้น เพราะพ้นจากสิ่งสกปรกโสภณไปแล้ว พระสงฆ์สาวกองค์ใดก็ตาม เมื่อหลุดลอยออกจากกองมตรกองคุณคือกิเลสประเภทต่าง ๆ แล้ว เรียกได้เป็นผู้วิเศษด้วยกันทั้งนั้น ธรรมที่ท่านได้บรรลุท่านได้ตรัสรู้ก็เป็นธรรมวิเศษ เราเคยเห็นที่ไหนว่า กิเลสตัวราคะวิเศษ โทสะวิเศษ โมหะวิเศษ ความรัก ความชัง ความเกลียดความโกรธวิเศษ มีที่ตรงไหน เราถึงได้รักได้สงวนเอานักหนา จึงไม่เคยเห็นภัยมัน นอกจากถูกกล่อมตลอดเวลา

การเกิดแก่เจ็บตายถ้าไม่ใช่เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นโซ่เป็นตรวนผูกมัดตรึงแล้ว จะอะไรเป็นผู้ผูกมัดตรึง เป็นผู้ชักผู้จูงให้เกิดในภพชาติต่าง ๆ พร้อมกับการหอบกองทุกข์ไปโดยลำดับลำดาในภพชาตินั้น ๆ ถ้าไม่ใช่ประเภทเหล่านี้จะเป็นอะไรไป ธรรมมีที่ไหนว่าพาสัตว์โลกให้ได้รับความทุกข์ ให้ได้รับความลำบาก ไม่เคยมี ทำให้สัตว์โลกได้รับความทุกข์ความทรมาน ไม่เคยมี ธรรมพาสัตว์โลกให้ลุ่มจมฉิบหาย ให้เป็นผู้ต่ำช้าเลวทรามไม่เคยมี มีแต่ให้วิเศษวิโสทั้งนั้น ดิบตื้นขึ้นไปโดยลำดับลำดาจนถึงขั้นวิเศษวิโส

ไอ้ที่กล่าวมาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เรื่องของกิเลส พาให้สัตว์ได้รับความทุกข์ความยากความลำบาก ความทรมาน ความต่ำช้าเลวทราม เกิดนั้นเกิดนี้เกิดไม่หยุดไม่ถอย เกิดที่ตรงไหนแบกทุกข์ที่ตรงนั้น คำว่าไม่ได้แบกทุกข์นี้ไม่มี ถ้าลงชื่อว่าได้เกิดแล้ว จะมากจะน้อยมีต่างกันบ้างเล็กน้อยเท่านั้นเอง แต่ยังไงก็คือตัวภัย ทำไมท่านถึงว่าเรื่องความเกิดเป็นตัวภัย ก็เพราะไม่ใช่ตัวคุณ คุณก็คือความไม่เกิด มหาคุณคือความไม่เกิด ความเลิศความประเสริฐก็คือจิตที่ไม่เกิด จิตที่หลุดลอยออกจากสิ่งที่พาฝังจมมาเป็นเวลานานนี้ได้แล้วเท่านั้น จึงเป็นผู้ประเสริฐ จิตประเสริฐ

ความเพียรเราทำไมจึงให้กิเลสเหี้ยมบีบทำลายอยู่ตลอดเวลา มันวิเศษละเธอ ในวงความเพียร เติบจนกรรมก็ให้กิเลสเหี้ยม บีบสมาธิก็ให้กิเลสเหี้ยมบีบทำลายอยู่ ธรรมเกิดขึ้นได้ที่ไหน ความเผอเรอ ความไม่มีสติตั้ง ความไม่จดจ่อต่อเนือง ความไม่เอาไหน เหล่านี้ล้วนแล้วแต่กิเลสแทรกอยู่ตลอดเวลา เราทั้งหลายอยากทราบ เอ้า พิจารณาตามที่กล่าวนี้ซิ นี่ได้พิจารณามาแล้วไม่ได้คุย ไม่อย่างนั้นไม่ได้สิ่งเหล่านี้มาพูด ต่อสู้กันเสียจนชีวิตบางทีจะหาไม่ไปเลยก็มี แต่มันก็ไม่ตาย จึงได้เรื่องเหล่านี้มาพูดให้ หมู่เพื่อนฟัง

ใครจะคิดก็คิดซิ มันวิเศษวิโสอะไรธาตุชั้นอันนี้ ดุชิ ดินก็ทราบว่าเป็นดิน น้ำ ทรายเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟอยู่แล้ว ในส่วนผสมที่เรียกว่าร่างกายนี้มีอะไรเป็น ของประเสริฐเลิศเลอ มีความรู้ที่แทรกอยู่ในร่างกายนี้เท่านั้น อาศัยประสาทช่วยรับรู้ใน แ่งต่าง ๆ ซึ่งออกไปจากความรู้อันเดียวคือใจเป็นสำคัญ ก็มีเท่านั้น และพิจารณาลงไป ชิ กรรมฐานที่พระพุทธเจ้าประทานไว้นั้นเป็นเรื่องเล็กน้อยเธอ นั่นแลคือเครื่องมือที่ ปราบวัฏจักรวัฏจิตที่ติดพันอยู่ในสิ่งเหล่านี้ แยกแยะออกให้เห็นตามความจริงของมัน ตั้งแต่ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก เข้าไปถึงภายใน นอกจากความเป็น ปฏิกุโสโครกไปหมดทั้งร่างนี้แล้ว ท่านยังแสดง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ทับลงไปอีก ซึ่งเป็นส่วนละเอียดเป็นลำดับไป

เราอยู่กับกอง อนิจจัง เป็นความสุขแล้วเธอ นั่น อยู่กับกองทุกข์ กอดกองทุกข์ เป็นความสุขแล้วหรือ อยู่กับ อนัตตา กอด อนัตตา อยู่ว่าเป็นตนเป็นตัวอยู่นั้น เป็น ความสุขแล้วหรือ ถ้าสุขโลกนี้บั่นกันทำไม โลกนี้ต้องแบกทุกข์กันทำไม เพราะโลกนี้ เต็มไปด้วย อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อยู่แล้ว หากว่าพาโลกให้ประเสริฐจริง ๆ โลกนี้ควร จะประเสริฐไปนานแล้ว นี่ก็เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเสี้ยนเป็นหนามเป็นพิษเป็นภัยนั่นเอง จึง ได้สอนให้พิจารณาเพื่อถอดเพื่อถอนตนออกจากสิ่งเหล่านี้ การถอดถอนตนออกได้ มากน้อย นั่นคือความพ้นภัยไปได้โดยลำดับ เมื่อถอนได้โดยสิ้นเชิงแล้วก็ภัยไม่มี ความ ทุกข์ก็สิ้นซากลงไป เพราะกิเลสสิ้นซาก

นี่ได้สอนซ้ำ ๆ ซาก ๆ สอนหมู่เพื่อนมาเป็นเวลาตั้ง ๓๐ กว่าปีแล้วนี่จนกระทั่ง ปานนี้ สังขารร่างกายก็ร่วงโรยลงไป ๆ หมู่เพื่อนพอที่จะได้รับเหตุนั้นเป็นเครื่องทำนุ บำรุงจิตใจ ให้ได้สืบทอดแขนงแห่งธรรม ตั้งแต่สมาธิธรรม ปัญญาธรรมขึ้นไป ก็ไม่ค่อย ปรากฏแล้วทำอย่างไร นี่ตามปกติก็ไม่ประชุม เพราะเหนื่อยลำบากในธาตุในชั้นนี้แต่ก็ทน เอา เมื่อพอฤดูได้จึงต้องลงมา หมู่เพื่อนควรจะเห็นใจตัวเองด้วย เห็นใจครูอาจารย์ ด้วย ตั้งหน้าตั้งตาประพฤติปฏิบัติกำจัดสิ่งที่เป็นข้าศึก คำว่าข้าศึกอยู่ที่ไหนก็เป็นอยู่

อย่างนั้น ไม่มีเป็นความเคยชินต่อผู้ใด ใครสัมผัสสัมพันธ์เข้ากับเหมือนไฟ ต้องร้อน
ทุกระยะ ร้อนทุกจุดที่สัมผัสกัน ก็เลสก็เหมือนกันอย่างนั้นเอง

วันหนึ่งคืนหนึ่งประกอบความเพียรมานี้เป็นผลยังงัยบ้าง ได้บวกลบคุณหารกัน
บ้างหรือยัง ควรจะพลิกแพลงเปลี่ยนแปลงแก้ไขกันอย่างไร ไม่มีสติปัญญาไปไม่รอดนะ
เรื่องกิเลสนี้แหลมคมขนาดไหนได้เคยพูดแล้ว มีสติปัญญาเท่านั้นที่จะเอาตัวรอดได้
อย่างที่เคยเป็นมาก็คือเรื่องของกิเลสอยู่แล้ว จะรอดหรือไม่รอดมันก็จมอยู่แล้ว มี
ปัญหาอะไรที่จะพูดขึ้นมา นอกจากจะใช้สติปัญญาให้มีความละเอียด จะพลิกแพลง
เปลี่ยนแปลงให้ทันกับเหตุการณ์ คำว่าเหตุการณ์คือเรื่องของกิเลสนั่นเอง ไม่ใช่เรื่องอื่น
เรื่องใด

สมาธิก็อยู่กับตัวนี้ ภาวนาให้เป็นสมาธิทำไมจิตมันเป็นไปไม่ได้ ทำอะไรต้องทำ
ให้จริงให้จ้องอย่าทำเหลาะ ๆ แหละ ๆ อยู่ที่ไหนก็ให้กิเลสไปทำงานเสีย ในวงสมาธิก็ให้
กิเลสไปทำงานอยู่นั้นเสีย มีแต่ชื่อว่าสมาธิ ภาวนาก็มีแต่ชื่อ ผู้ทำงานจริง ๆ คือเรื่อง
ของกิเลส เรื่องความเผอเรอ ความเลื่อนลอย หากความพากเพียรไม่ได้ หากความอดทน
ไม่ได้ หากสติปัญญาไม่ได้ กลายเป็นเรื่องของกิเลสไปเสียหมด แต่แล้วก็จะทวงเอามรรค
ผลนิพพาน ทวงเอามรรคผลนิพพานจากกิเลสได้ที่ไหน ถ้าไม่ทวงจากอรรถจากธรรม มี
สติธรรม ปัญญาธรรม วิริยธรรม ชันติธรรม เป็นต้น ไม่ต้องทวงก็ได้ ขอให้หนักแน่นใน
ธรรมเหล่านี้ จะเป็นกุญแจเปิดออกให้เห็นแจ้งชัดเจนในความจริงทั้งหลายที่มีอยู่มาก
น้อย หยาบละเอียด พันสติปัญญานี้ไปไม่ได้เลย พระพุทธเจ้าเคยประกาศกัถวานมา
๒,๕๐๐ ปีนี้แล้วด้วยธรรมเหล่านี้ เราผู้ปฏิบัติธรรมจึงไม่ควรนอนใจ

ผู้มาศึกษาอบรมพอสมควรที่จะขยับขยาย ก็ควรพิจารณาถึงหมู่ถึงเพื่อนที่เข้า
ใหม่ก็มี ผู้ที่จะมาใหม่ก็มี หัวใจมีคุณค่าด้วยกัน มีความมุ่งหมายอย่างเดียวกัน มีแต่อด
แน่นอยู่ตลอดเวลา ผู้ที่มาใหม่อบรมศึกษาก็ไม่ได้เรื่อง สุดท้ายผู้อยู่เก่าก็ไม่ได้เรื่องอีก
แน่นอัดกันอยู่ เลยกลายเป็นห้องอึ้งห้องปลาไปเสีย อยู่ในห้องเต็มห้องนั้นแหละ คอย
แต่จะลงหม้อน้ำร้อน วัดก็เลยเป็นเหมือนห้องปลาไปนะซี หม้อน้ำร้อนก็คือ ราคคคินา
โทสคคินา โมหคคินา นั้นแหละจะเป็นอะไรไป

นี่ดูมัน โห ขวางตามากนะระยะนี้ ทำให้คิดเอามากทีเดียว ที่เราห่างจากการแนะนำ
สั่งสอนการอบรม ตั้งแต่ออกพรรษามาแล้วนี้สุขภาพไม่สมบูรณ์เหมือนแต่ก่อน
การอบรมสั่งสอนหมู่เพื่อนก็น้อยลงไป ๆ จนแทบว่าจะขาดไปในบางครั้ง ทีนี้หมู่เพื่อน
ก็มาเรื่อย ๆ มองดูก็ขวางแล้ว ฟังด้วยหูก็ขวางแล้ว สัมผัสสัมพันธ์อะไร ๆ ขวางไปหมด
อะไรมันขวาง ถ้าไม่ใช่เรื่องของกิเลสจะมาขวางได้ยังไง ก็เรื่องความผิดความพลาด
ความไม่น่าดู ความพลั้งความเผลอ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่อง

คลังของกิเลสทั้งมวลแสดงตัวออกมา เจ้าตัวไม่รู้เพราะไม่มีเครื่องพิสูจน์ ไม่ได้พิสูจน์ ไม่สนใจพิสูจน์ในตัวเอง นี่สำคัญ มันจึงไม่รู้ ผู้อื่นอยู่ไกล ๆ มองเห็นทำไมไม่รู้
เทศน์ไปมันก็ไม่ถึงไหนรู้สึกเหนื่อยแล้ว หยุดเพียงแค่นี้

พูดท้ายเทศน์

ธาตุขันธ์สำหรับใช้เมื่อชำรุดไปแล้วมันก็ไม่เอาไหนนี้จะว่าไง ก็บั้นมาอย่างนั้นละ แม้แต่ร่างกายทั่ว ๆ ไปก็รู้สึกว่าย่อมมากปีนี้ มีหน้าซ้ำโรคหัวใจยังฝังจมอยู่ภายในนั้น ด้วย คอยแต่จะกำเริบ จึงทำให้วิตกวิจารณ์ถึงหมู่ถึงเพื่อนเกี่ยวกับธาตุขันธ์ของตัวเอง มันจะไปเมื่อไรก็ได้อันนี้ สำหรับเราเองเราไม่ได้วิตกวิจารณ์แหละ เฉพาะตัวเราเองนะ จะไปเมื่อไรไม่มีปัญหาอะไรนี้ ในหัวใจนี้ไม่มีก็บอกไม่มี เราไม่มาเกี่ยวข้องไม่มายุ่งมัน กับเรื่องธาตุเรื่องขันธ์เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ก็เรื่องสมมุติ นี่จึงว่าไม่วิตกวิจารณ์กับมัน ไม่มาเป็นกังวลกับมัน มันเป็นสัดเป็นส่วนอยู่แล้วตามหลักธรรมชาติ

แต่ที่วิตกกังวลหรือเป็นห่วงมากก็คือเพื่อนฝูงนั่นเองที่มาศึกษาอบรม อันนี้ทำให้เป็นห่วงอยู่มาก เพราะครูบาอาจารย์ที่จะให้ธรรมให้ธรรม รู้สึกว่าร่อยหรือลงไปทุกวัน ๆ แม้มีชีวิตอยู่ท่านก็ไม่สามารถที่จะนำออกใช้ได้แล้ว บรรดาธรรมที่บรรจุไว้ภายในจิตใจของท่าน เมื่อเครื่องมือไม่อำนวยก็ใช้ไม่ได้ อย่างหลวงปู่ขาวเราก็เห็นอยู่นั้น เพียงประคองขันธ์นี้ก็ประคองไม่ได้แล้ว คนอื่นช่วยประคองให้เวลานี้ ส่วนจิตท่านจะเป็นอะไร ขันธ์จะแข็งแรงไม่แข็งแรงจิตท่านจะเป็นอะไร จิตท่านไม่ใช่ขันธ์นี้ ขันธ์ไม่ใช่จิต

อยู่ตามลำพังเจ้าของเองไม่อยากยุ่งกับอะไร นี่ปล่อยมันไปนานแล้วนะนี้ วันไหนก็วันขันธ์เอาอะไรกับมัน ดินก็ดิน เหยียบอยู่นี้ก็ดิน นั่งอยู่นี้ก็ดิน น้ำก็น้ำ ลมก็ลม ไฟก็ไฟ จะเอาอะไรกับมัน มันก็เต็มอยู่ด้วยดินด้วยน้ำด้วยลมด้วยไฟในโลกอันนี้ บกพร่องที่ไหน ถ้าจะเอาเป็นมรรคเป็นผลมันก็รวยกันทั้งโลกนั้นแล้ว ใครจะมีความบกพร่อง มาบ่นทุกข์กันทำไม แต่นี้ไม่ใช่มรรคใช้ผลนะซิ แม้อยู่ในกายของเรามันก็เป็นดิน เป็นน้ำเป็นลมเป็นไฟของมัน อยู่ตามหลักธรรมชาติของมัน จะเสกสรรปั้นยอสักเท่าไร มันก็ไม่ได้เป็นไปตามความเสกสรร

ในจิตมันหดตัวเข้ามา ๆ อย่างนั้นนะทุกวันนี้ เรื่องรับผิดชอบอะไรมันหดเข้ามา ๆ ขนาดนี้ก็รู้ชัด ๆ แล้ว โรคหัวใจนี้ถ้าไม่มีอะไรทางภายในใจช่วยไว้บ้าง มันไปนานแล้วนะของพมนี้ สมมุติว่าจะปล่อยต้องไปนานแล้วนะ พอพุงมันได้ก็พุงกันไปอย่างนั้น ถ้าปล่อยตามเรื่องของมันแล้วก็ดูจะไปง่าย ๆ นี่พอพุงก็พุงไป เหมือนกับยารักษาโรคนั้นแหละ ธรรมโอสถรักษาใจก็เหมือนกัน พอพุงกันไปก็พุงกันไป เมื่อยุบยอบพอแรงแล้วก็ปล่อยเสีย ก็เหมือนกับยากับคนไข้ นั่นแหละ

วัตถุนั้นละมันเข้ามาทวมทับนะให้ระวัง นี่ไม่ได้ชินต่อสิ่งเหล่านี้ะหัวใจนะ มันชินมันกลมกลืนอยู่กับธรรมต่างหากนี่ ธรรมนี้เหมือนกับว่าอะไรมาแตะไม่ได้ว่างั้นเลย นอกจากนั้นสิ่งใดจะขาดตกบกพร่องนี้ ไม่ได้ถือเป็นสำคัญอะไรนักเลย ไม่ได้ถือเป็นอารมณ์ยิ่งกว่าธรรม นั่นซิเมื่อเวลาเห็นอะไรแปลกหูแปลกตาเข้ามันสะตุต ๆ นะ แปลกหูแปลกตาก็คือว่า ข้าศึกมันจะมาเหยียบย่ำทำลายธรรมนั่นเอง จึงพยายามสงวนไว้ ต่อไปธรรมจะไม่มีนี่นะ มีแต่วัตถุเต็มไปหมด เลยศาสนวัตถุละชิ ไม่ใช่ศาสนธรรมเสียแล้ว นั่นก็หุหุหุ นี่ก็หุหุหุหุเข้ามา จะเอาอะไรกับมัน สิ่งเหล่านี้เต็มแผ่นดินอยู่แล้วนี่ อาศัยไปเท่านั้นเอง

ธรรมต่างหากพิเศษประเสริฐ ไม่มีอะไรเหมือนในโลกธาตุนี้ และไม่มีอะไรเหมือนธรรม ไม่มีอะไรเหมือนใจ ถ้าใจกับธรรมเป็นอันเดียวกันแล้วไม่มีอะไรเหมือนใจ ไม่มีอะไรเหมือนธรรมในสามแดนโลกธาตุนี้ นั่นฟังซิ เพียงเท่านั้นก็ทราบแล้วว่าไม่มีอะไรประเสริฐเหมือนนั้น แนะ อย่างจะมาเห็นสิ่งเหล่านั้นประเสริฐอยู่ อันนี้ก็ยุบยอบ อันนี้ก็เกิดไม่ได้ ถ้าไม่ขยับใส่อันนี้มาก ๆ

การภาวนาถ้าไม่มีจุดไม่มีหมายไม่มีที่สูงที่ต่ำกันบ้าง ก็ไม่เห็นกำลังของกันและกัน แล้วนิสัยผมเป็นอย่างนั้น จึงได้เคยพูดให้หมู่เพื่อนฟังเสมอ อะไรก็ได้เข้าขั้นทดลองกันดูเสียก่อน ถึงได้อันนั้นละมาใช้ เอามาใช้เป็นการเป็นงานเลย จิตเวลาไม่จนตรอกนี้ก็โอ้อี้ ๆ อยู่ นั่น เวลาจนตรอกจริง ๆ จะตายจริง ๆ อะไรตาย คั่นลงไปหาที่มันตาย มันจะทุกข์ขนาดไหนจิตก็รู้อยู่ นี่ มันตายเมื่อไร พัดกันลงไปตรงนั้นเอาให้เห็นความจริง วันนี้อะไรตายก็ตายเถอะ ให้รู้ต่อหน้าต่อตากันนี่วันนี้ เราจะดูทั้งความเป็นความตายนั้นละ อะไรตายอะไรไม่ตายให้รู้ แต่จิตนี้เป็นนักรู้ นี่ ขุดคั่นลงไป ทุกข์มากเท่าไรมันก็ไม่ถอยความตายทิ้งข้างหลังไว้เลย

เอาความจริงกางไว้ข้างหน้านี้ ให้มันเอื่อมใส่ความจริง สุดท้ายก็ทะลุไปเลย หือเป็นอย่างนี้หรือ ทีนี้ทำไมจะไม่ได้คำพูดมาพูดเมื่อรู้อย่างนั้นแล้ว คำพูดนี้เอาออกมาจากความรู้ นั่นทำไมจะพูดไม่ได้วะ เมื่อมันรู้มันเห็นเข้าไปแล้วพูดได้ทั้งนั้นแหละ สิ่งไรที่พูดไม่ได้เหมือนโลกก็รู้กันอยู่อย่างนั้น ปฏิเสธกันไม่ได้ ดังที่ว่าธรรม ๆ นี่ไม่มีอะไรเหมือนนี้ เอาจะว่าอย่างนี้ ในสามแดนโลกธาตุนี้ไม่มีอะไรเหมือน ว่างั้นเลย แต่ก็พอพูดได้ว่าธรรม ๆ ก็พูดเสีย ธรรมชาติอันนั้นพูดไม่ได้ก็ไม่พูด แต่รู้กันอยู่นั้นจะว่าไง นี่ถึงกล่าวพูดซิว่า ไม่มีอะไรสัมผัสสัมพันธ์ธรรมได้นอกจากใจ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ทั้งหมดนี้ ก็ใช้กันไปคนละแบบละฉบับไปเสีย ไม่ใช่ฐานะที่จะเข้าไปสัมผัสสัมพันธ์ธรรมได้นอกจากใจ เพราะฉะนั้นจึงปรับใจให้ดี ควรจะสัมผัสสัมพันธ์ธรรมในขั้นสมาธิ ก็ให้ได้สัมผัส

สัมพันธ์ในใจของตัวเอง ปรับเข้าไป ๆ ธรรมมีอยู่แล้วเป็นแต่เพียงปรับจิตไม่ถูกเท่านั้นเอง

ปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา ธรรมไม่เคยล้าสมัย มันล้าสมัยแต่กิเลสพาให้ล้าละซี ธรรมไม่ได้ล้า ถ้ามันมีวงในวงนอกกันบ้างเหมือนเขาต่อยมวยชกมวยกันมันก็ดี นี้อะไรก็เรื่อย ๆ ไม่ได้อะไรสะตุใจนะ เมื่อไม่มีอะไรสะตุใจแล้วกำลังใจก็ไม่เกิด กำลังใจเป็นสำคัญมากนะ ถ้าลงมีกำลังใจแล้วมันพุ่ง ๆ ๆ เราจึงเห็นว่ากำลังใจนี้สำคัญมากที่สุด เดียว เจ้าของนั้นแหละเป็นผู้จะเพิ่มกำลังให้มีขึ้นมา โดยอาศัยครูอาจารย์เป็นผู้แนะแนวทางให้ เมื่อเวลาไปเจอเข้าเท่านั้นละ นั่นละกองกำลังขึ้นที่ความจริงนั้นแหละ พอได้เจอเข้าแล้วความเชื่อไม่ต้องบอก ฝังลงทันทีเลย แม้สิ่งนี้จะไม่ปรากฏอีกก็ไม่ถอน นั่นจึงเรียกว่า อจลศรัทธา ได้เคยรู้เคยเห็นแล้วสิ่งนี้ แม้จะไม่ปรากฏทุกเวลาลำเวลาที่ต้องการก็ตาม แต่สิ่งนี้มีแล้วได้เห็นแล้ว นั่น ปฏิเสธไม่ได้ มีแต่จะซุดค้นลงไปให้ถึงอย่างนั้นอีก หรือยิ่งกว่านั้นเข้าไป ถ้าควรจะได้ยังงี้ให้ยิ่งเข้าไป กำลังใจมีแล้วมันพุ่ง ๆ

คิดดูซิแต่เดินจะหกล้มก้มกราบ จิตยังเหมือนจะเหาะเหินเดินฟ้า ไม่ได้อ่อนไปตามร่างกายเลย เช่นเวลาเราทรมานเราอย่างหนักนี้มันจะก้าวขาไม่ออก ไปบิดทบาทในหมู่บ้านก็จะไม่ถึงบ้านเขา นั่นเปลี่ยขนาดไหน ร่างกายมันอ่อนเต็มที่ ทั้ง ๆ ที่ยังหนุ่ม ๆ อยู่ นั่นละ ก็เพราะการฝึกการทรมาน ที่นี้จิตไม่ได้เป็นอย่างนั้นนี่ มันเหมือนจะเหาะเหินเดินฟ้าโน่น แม้ถึงเวลาที่ควรจะไปฉันทแล้วนะ จิตแทนที่จะกระหึ่มในเรื่องฉันท มันไม่เป็นนะ แต่ไม่ฉันทให้มันก็จะตายเสีย จะไม่ได้ทำคุณถึงที่ถึงฐาน จำเป็นต้องเสียยากันไป ได้ฉันทไปแล้วก็รู้

นิสัยเราหยาบ เวลาฝึกกันเป็นอย่างนั้นจริง ๆ ถ้ามันไม่ควรรู้ ถึงสิ่งที่ควรจะมีมันก็ไม่รู้ ถ้าถึงขั้นเป็นของมันแล้วก็ไม่ต้องบอก นั่นเป็นอีกอย่างหนึ่ง ขั้นที่ต้องถูกต้องไถมันต้องถูกต้องกันบ้าง ควรหนักต้องหนักกันบ้าง ถ้าถึงเวลาที่รู้การรู้งานแล้วมันไหลของมันไปเอง ไม่ต้องพูดแหละอันนั้นหากเป็นในเจ้าของนี้แหละ ไม่มีใครบอกก็รู้ เช่นอย่างสติปัญญาอัตโนมัติอย่างนี้ ท่านว่ามหาสติมหาปัญญา เราก็ได้ยินแต่ชื่อไม่เคยสัมผัสสัมพันธ์ แต่พอเกี่ยวข้องกันสัมผัสสัมพันธ์กันแล้วไม่ถามก็รู้ เพราะเป็นความจริงอันเดียวกันนี้ จิตที่เคยโง่เง่าเต่าตุ่นคืบ ๆ คลาน ๆ ล้มลุกคลุกคลานนี้มันไม่ได้เป็นแบบนั้นนี่ มันเป็นตัวใหม่ขึ้นมา คล่องตัวเสียทุกอย่าง หูดีตาดีไปหมดเมื่อสติปัญญาดีเสียอย่างเดียว อะไรสัมผัสสัมพันธ์มันวิ่งถึงกันปั๊บ ๆ ๆ เลยเชียวนะ มันอยู่เฉย ๆ เมื่อไร จนกระทั่งไม่มีอะไรที่จะต่อสู้อันแล้วมันยุติกันไปเอง

ธรรมะสด ๆ ร้อน ๆ แท้ ๆ นี่นา ทำไมจึงตีบคานเข้าไม่ถึงนี้หมู่เพื่อน ผมนะ วิตกวิจารณ์มากตรงนี้ซี เทศน์ก็เทศน์ความจริงให้ฟังเต็มเม็ดเต็มหน่วยทุกแห่งทุกมุม ตั้งแต่เวลามีกำลังวังชาสุขภาพอำนวยอยู่ก็เทศน์ให้เต็มเหนี่ยว ทุกวันนี้ไม่ได้เรื่องแล้ว พอพูดไปก็หอบไปแล้วจะว่าไง นี่ก็ถึงได้หยุดนะซี มันรู้แล้วภายในนี้ว่าจะไปไม่รอด

โห ก็เลสปิดหูปิดตาใจนี้ปิดจริง ๆ นะ ปิดมิดมิดปิดตา เอาของปลอมเข้ามาหุ้ม ท่อไว้หมดเลย จนไม่เห็นของจริงได้เลยนี่ซี ผิดอะไรกับคนตาบอดหูหนวก ไปที่ไหนก็ ถูกกิเลสจูงไป ไม่ได้ไปโดยลำพังอิสระเจ้าของ เหมือนคนตาบอดไป ลูบ ๆ คลำ ๆ ไป เตี้ยวโดนนั้นเตี้ยวโดนนี้ล้มลุกคลุกคลานถลอกปอกเปิก เพราะไปไม่ถูกทาง คนตาบอด มันจะไปถูกทางอะไร นี่ใจบอดก็อย่างนั้น มันก็โดนโน้นโดนนี้ โดนรักโดนชัง โดนเกลียดโดนโกรธ ผลสุดท้ายก็มีแต่กองทุกข์ สิ่งเหล่านี้จูงไปหากองทุกข์ ผิดอะไรกับคนตาบอด ฟังให้ถึงใจซี ให้จิตเปิดออกจากนี้ดูซิถึงจะารู้ชัดเจน อย่างที่ว่าอวกาศของจิต อวกาศของธรรม อวกาศของโลกอวกาศของธรรมไม่ผิดกันแหละ เมื่อหมดความติดติดแล้วมันไปได้คล่องตัวอย่างว่า

จิตเมื่อหมดสิ่งติดติดแล้วก็เหมือนกันนั้น ไม่มีอะไรจะมาครอบงำได้เลย เหนือหมดทุกอย่าง อยู่ไหนก็เหนืออยู่อย่างนั้น ไม่มีคำว่ากาลสถานที่ อภาลิกจิต พอแล้ว เพราะฉะนั้นการเป็นการตายจะไปกำหนดมันหาอะไร เหมือนกับยกชั่งทั้งท่อนจะปรุจ ให้มันหนักทำไม ก็รู้เสียทุกอย่างแล้วมันก็อยู่เท่านั้นเอง อยู่กับรู้ ๆ นั้นเท่านั้น พอติดกับอันนั้น ไม่ต้องไปปรุจไปแต่งอะไรให้หนักให้ลำบาก

มันดูตลกมากนะ เวลาเริ่มแรกนี้ดูตลกเอาจริง ๆ จนจะขยับตัวไม่ได้นะ ก็เลสดูจิต มันดูขนาดนั้นนะ นั่งภาวนาชั่วคราวช่วยยามนี้เหมือนจะเอาไปฆ่านั้นละ มันดิ้นรนกวัดแกว่งไปหมด พอก้าวเข้าสู่สมาธิได้บ้างละ เอ้อ ความติดติดทั้งหลายก็ค่อยเบา เห็นได้ชัด จิตสงบเย็น แต่ก่อนไม่เย็น มันยุ่งอยู่กับอะไรต่ออะไร ปรุจมีแต่ปรุจเรื่องของกิเลส มีแต่กิเลสทำงานท่าเดียว ที่นี้ไม่ทราบจะหลีกจะเร่งไปไหน ก็เหมือนคนตาบอดอย่างว่า ไปไหนก็โครมคราม ๆ ก้าวไปไหนก็โครมคราม ๆ มีแต่ชวากแต่หนาม ตาบอดแล้วไปไหนก็มีแต่ชวากแต่หนาม เมื่อจิตไม่มีช่องมีทางไปเป็นอย่างนั้นแหละ คิดไปเรื่องไหนก็มีแต่ไฟนแต่ไฟไปหมด นี่ซิมันสำคัญ

มันเป็นมาหมดแล้วนี่ถึงได้นำมาพูด ที่นี้เวลามันเบิกออก ๆ ก็รู้ชัดเข้าไป ๆ พอจิตก้าวเข้าสู่สมาธิเป็นสมาธิ เย็น ที่นี้สบาย ไปไหนก็สบายไม่ยุ่งกับอะไร แม้กิเลสยังมีอยู่แต่ก็ไม่ได้ออกเฟ้นฟ่าน เพราะกิเลสประเภทหยาบ ๆ สงบตัวลงไป เพราะสมาธิครอบห้วมัน จากนั้นถึงได้คลี่คลายทางด้านปัญญา เหมือนกับว่าปิดประตูแล้วที่นี้ เข้าพ้นกันในคอกนั้นแหละ สมาธิเป็นเหมือนปิดประตูไว้เข้าสู่ความสงบเป็นบาทเป็นฐาน

แล้ว เอ้า ที่นี้มีกำลังแล้ว ปัญญาคลี่คลายเข้าไป ฟันเข้าไป แยกแยะออกมา จึงเป็นวรรค เป็นตอนเลยที่นี้ กิเลสตัวไหนขาดไป ๆ ขาดด้วยปัญญา ๆ รู้ รู้จนกระทั่ง อ้อ สมมติไม่ใช่ผู้ฆ่ากิเลส เป็นแต่เพียงว่าครอบหวัวกิเลสไว้เท่านั้น บทเวลาฆ่าจริง ๆ เป็นเรื่องของปัญญา มันก็รู้ได้ชัดชั

กิเลสละเอียดเท่าไร สติปัญญายังละเอียดลงไป ๆ ตามกันไป ๆ ทันทันไปเรื่อย ฆ่ากันไปเรื่อย มันจะเอามาจากไหนกิเลส มีแต่ฆ่าอย่างเดียวไม่ได้ผลิตขึ้นมาใหม่ เมื่อถึงขั้นไม่ผลิตมันไม่ผลิตนะ ถึงขั้นฆ่าแล้วมีแต่ฆ่าทั้งนั้น จนกิเลสไหลออกมาไม่ได้ ไหลออกมาที่หัวขาดเลยนี้ ถึงปัญญาขั้นนั้นแล้วเป็นปัญญาไม่ถอย เป็นปัญญาไม่มีคำว่ากลัว กิเลส สะทกสะท้านต่อกิเลสไม่มี มีแต่ขยับหาทั้งนั้น ค่อยเหยียหา มันจึงเลยไม่มีอะไรเหลือ แล้วจะค้นหาอะไร แน่หมดแล้ว กุสลา ธมฺมา เภามันเรียบหมดเลย ความฉลาดเผากิเลสหมดแล้วก็อยู่สบาย

บางคนไม่คิดว่าจะภาวนาตลอดรุ่งอะไรเลย นั่งภาวนาธรรมดานี้ ที่นี้ภาวนา ๆ ไปทุกขเวทนามันเกิดนี่ชั ที่แรกก็สงบแหละจิต สงบแนว จากนั้นมาทุกขเวทนามันก็ขึ้นของมัน หนักเข้า ๆ ทนไม่ไหว เปลี่ยนท่ารบใหม่ชัที่นี้ สุดท้ายความสงบนั้นก็รื้อบัลลังก์เลย หมุนออกทางด้านปัญญาพัดกันเลย จนกระทั่งปัญญานี้ดีแตกกระจายไปหมดแล้ว ที่นี้เป็นสมาธิเอง ลงแนวเลย เป็นเอง อันนี้เป็นสมาธิเกิดขึ้นจากด้านปัญญา คือเป็นสมาธิที่อะไรพูดไม่ถูกนะ สมาธิประเภทนี้เป็นสมาธิกรณีพิเศษ เหมือนอย่างเราใช้ปัญญาที่เรียกว่าปัญญาอบรมสมาธินั้นแหละ อับปนามันก็เลยเสีย อะไรพูดไม่ถูกนะ อับปนาเราก็เคยเป็นนี่ แนวตลอด จะให้ลงเมื่อไรก็ได้ นี่มันชำนาญขนาดนั้นอับปนาหากรู้ แต่อันนั้นไม่เป็นอย่างนั้นนี่ จะว่าอับปนามันก็พูดไม่ถูก แต่พูดรวม ๆ เอาว่าเป็นสมาธิ คือแน่นปึ๊งเลย แน่นเอาเสียจนไม่มีอะไรเข้าไปเกาะเลย นั่นด้วยอำนาจของปัญญา

การพิจารณากายนอกกายในนั้นมีความสำคัญเท่ากัน ขอแต่ความถนัดความสัมผัสของจิตเถอะ ถ้าพิจารณาทางข้างในไม่ได้ เอาข้างนอกเสียก่อน มันติดมันเกี่ยวข้องกับเรื่องรูปอะไร ยกрупนั้นมาตั้งก็กลงไปแล้วพิจารณาแยกแยะเลย เอา มันหลายครั้งหลายหนจนเป็นที่เข้าใจ แล้วถึงย่อนเข้ามาภายในของตัวเอง อย่างนั้นนะการพิจารณา

กายวิภาคไม่ใช่จะมาวิภาคเฉพาะกายภายใน กายภายนอกก็วิภาคได้ วิภาคคือแยกแยะออก นั่นท่านว่าวิภาค ๆ คือแยกออก อุกคฺคฺหนิมิต ยกขึ้น อุกคฺคฺห แปลว่า ยกขึ้น ยกขึ้นพิจารณา เป็นปฏิภาคคือแยกส่วนแบ่งส่วนออกไป ภาคก็แปลว่าส่วน อุกคฺคฺห ยกขึ้น อุกคฺคฺหนิมิต ปฏิภาคนิมิต จะยกเอารูปกายใดมาก็ได้มาตั้งไว้ตรงนั้น

กำหนดพิจารณาตั้งแต่ผิว ๆ มันเข้าไป ๆ แยกแยะออกไป กำหนดให้มันพังทลายให้เห็น แต่กิเลสหลอกเรามันยังหลอกได้ อุบายเหล่านี้เป็นอุบายที่จะแก้ความหลอกหลวงของกิเลสด้วยธรรม กิเลสมีอย่างนั้น ธรรมก็มีอย่างนี้แก้กัน กิเลสว่าอันนั้นมันสวยงามงาม เอ้า อันนี้ไม่สวยงามงามเข้าไปแก้กัน นั่น นี่เป็นฝ่ายมรรค อันนั้นเป็นฝ่ายกิเลส

การแก้พิจารณาเป็นอุคคหนิमितเป็นปฏิภาคนิมิต ยกขึ้นแล้วแยกแยะกันออกนี่เป็นฝ่ายมรรค ทีนี้มาพิจารณาภายในก็ได้ เมื่อพิจารณาภายนอกแล้วพิจารณาเข้ามาภายใน เทียบกันได้ทุกสัดส่วน เอาจนพอ ถือเป็นการเป็นงานตลอด จนกระทั่งมันพอของมัน มันรู้เองเวลาพอ ไม่ว่าจะสุกภายนอกภายใน ไม่ว่าจะกายเขากายเรา พอแล้วมันปล่อยทั้งนั้นแหละ นี่จึงได้พูดถึงเรื่องสุกสุกเมื่อเวลามันปล่อยของมัน มันผ่านตรงกลางเลยนะ ไม่ได้ไปสุก ไม่ได้ไปสุก ให้เห็นอย่างนั้นชินักปฏิบัติ

ไม่มีใครบอกมันก็รู้ของมัน ธรรมมีอยู่กับทุกคน จำเป็นอะไรจะต้องไปดูแต่ในแบบแผนตำรับตำราอย่างเดียวเท่านั้น ธรรมมีอยู่ทั่วไป ความจริงมีอยู่ทั่วไป กิเลสมีอยู่ทั่วไป ทำให้เกิด-เกิดได้ทั้งนั้น ไม่ต้องไปดูตำรากิเลสก็เกิด ไม่ต้องไปดูตำราธรรมก็เกิดถ้าพิจารณาให้ถูกในแง่ของธรรม พิจารณาให้เป็นไปในแง่ของกิเลสไม่ต้องดูตำราก็เกิดกิเลส ธรรมเป็นของจริงที่ปรากฏขึ้นในจิตใจนี้มันมากยิ่งขึ้นกว่าเป็นไหน ๆ แดกแขนงออกไปมีสิ้นสุดเมื่อไร อันนี้พระคันถรจนาคารย่ท่านก็จดจารึกกันไว้อย่างนั้นพอประมาณตามกำลังของท่าน และตามกำลังของผู้ที่จดจำเท่านั้น ว่า ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี ความรู้อันเป็นของจริงที่เกิดขึ้นในใจมีกำหนดเมื่อไร ไม่มี แดกแขนงกันออกไปไม่มีขอบเขต

ตั้งพ่อแม่ครูบาอาจารย์ท่านพูด ที่เราเขียนไว้ในการโต้ตอบปัญหานั้นดูเอาซิ ธรรมเกิดได้ทุกเวล่ำเวลา ท่านจึงพูดว่า ธรรมที่มีในคัมภีร์นี้เหมือนกับน้ำในตุ่มในไหเท่านั้น ไม่ได้มากมายอะไร ที่นอกคัมภีร์นะซิเหมือนน้ำในท้องฟ้ามหาสมุทร ฟังซิ จิตนี้มีขอบเขตเมื่อไร เมื่อถึงเวลารู้แล้วมันกระจายออกไปหมดเลย จะเอาอะไรมาเป็นขอบเขตของจิตประเภทนี้ละ จิตประเภทนี้ไม่ได้เป็นผู้ต้องหา ไม่ได้ถูกกักขังนี้ แหวก้วยหัวทางกลางตัวได้สุดเขตสุดแดนของโลกธาตุจะว่าไฉน จะเอามาพูดอะไร ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี ท่านกล่าวไว้พอประมาณเท่านั้น

ให้รู้ขึ้นภายในของผู้ปฏิบัติชิมันถึงชัดเจนว่า อย่างพระพุทธเจ้าสอนโลก รายนี้เข้ามาเป็นรายหนึ่ง รายนั้นเข้ามาเป็นอย่างหนึ่ง มีที่ร้อยก็พันก็หมื่นก็แสนก็ล้านรายมันเหมือนกันเมื่อไรนิสัยคน การแสดงธรรมจะไปแสดงแบบเดียวกันได้หรือ รายไหนมานิสัยอย่างไรมาก็ต้องตอบอย่างนั้น เพื่อให้ได้ประโยชน์แก่ผู้นั้น เหมาะสมกับจริตนิสัยของผู้นั้นได้รับประโยชน์ ผิดกันไปเปลี่ยนกันไปเป็นราย ๆ ไปเลย ธรรมะของท่านท่าน

ไม่ได้ไปค้นหาว่ามาจากไหนแหละ พอทางนั้นพับทางนี้ขึ้นรับแล้ว มีอยู่กับนี้แล้ว นอกจากไม่นำออกใช้ตามเหตุการณ์เท่านั้น เมื่อมีเหตุการณ์อะไรก็นำออกใช้ทันที ๆ ท่านจะไปหาคว่ำมาจากไหนคว่ำไม่ทัน ถ้าไปหาคว่ำแล้วไม่ทัน ตายทิ้งเปล่า ๆ มีอยู่กับใจหมดแล้ว คว่ำไม่คว่ำก็อยู่กับนั้นเลยจะว่าไง ถืออยู่กับมือแล้วจ้วงเข้าไปเลยจะว่าไง แทะเข้าไปเลยซิ

เราตัวเท่าหนูแต่มันอาจหาญพูดนี่นะเรื่องเหล่านี้ อาจหาญตรงที่จิตไม่ได้เป็นผู้ต้องหาแล้วนี่นะว่างั้นเลย ถ้าลองจิตได้พ้นจากความเป็นผู้ต้องหา พ้นจากความถูกกักขังแล้ว มีประมาณที่ไหนความรู้อันนี้ว่างั้นเลย เว้งว่างไปหมด รู้ไปได้หมด พูดไปได้ทั้งนั้น มันก็รู้ได้ชัดนี้ เมื่อไม่มีกิเลสเสียอย่างเดียวเอาอะไรมาขวางจิตประเภทนี้ จิตดวงนี้วะ ว่าโลกนี้มีก็เหมือนไม่มี เมื่อจิตไม่ไปสัมผัสสัมพันธ์เสียอย่างเดียว มันเว้งว่างไปหมด โลกธาตุนี้ จิตต่างหากไปพัวไปพันไปติดไปเกาะ กิเลสพาให้เป็นต่างหาก แน่ะ เมื่อตัวพาให้เป็นตายไปเสีย ฉิบหายไปเสียแล้ว อะไรจะไปให้เป็นอย่างนั้น มีแต่จิตแต่ธรรมล้วน ๆ แล้ว ไปติดอะไรกับอะไร ไปข้องอะไรไปคาอะไร ก็เหมือนอย่างอวกาศนะซิ เว้งว่างไปหมดเลย